

Hegyi András

És minket ki oldoz fel?

Nagy gyönyörűséggel olvasgatom esténként Fekete István írásait. Különösen az erdei-mezei utakról vagy az egyszerű emberekről szólókat. *Dr. Gyökössi Endrétől* tanultam, hogy a nap utolsó gondolatai álomnyitó gondolatok. Mindenkinek ajánlom az ilyen jellegű irodalmat, ha nyugodt, békés éjszakát szeretne. Az egyik novellájában ír egy fiatal papról, akit haldokló apjához hívtak, hogy gyóntassa és áldoztassa meg. Apja ugyanis szeretett volna tisztán belépni az örökkévalóság kapuján. Először a pap visszahőkölt, aztán felülkerekedett benne a hivatása, és a beteg apját meggyóntatva, feloldozva, ő is, apja is nagy megnyugvással tekintettek az útra, ahonnan nincs visszatérés.

Erre a szép és igaz történetre gondolatban pár nap után akkor tértem vissza, amikor újra kezembe került egy régen olvasott, az 1973-as években kiadott evangélikus novellás gyűjtemény, amelyben papok vallottak szolgálatukról. Egyik másik írásnak ugyanez a témája. A lelkészt esőben, sárban, januári húszfokos hidegben vagy éppen a nyári kánikula kellemős közepén hívták, mert a beteg úrvacsorával akart élni. Öreg, kemény lelkű bányász, tüdővészben végnapjait élő fiatal lány, vagy éppen olyan eset is volt, amikor hívő férfi ateista apjához kérte a papot, hogy a nagy út előtt bűnbánatot tartson, úrvacsorához járuljon. Az öreg téeszmagtáros nemcsak hogy az utolsó szegig el tudott számolni, hanem rendet, sőt tisztaságot hagyott maga után. „Nem találok tisztább lelkű emberrel” – írta a papja.

Bűnvallás és feloldozás

Elgondolkodtam, hogy is van ez nálunk, evangéliumi hívőknél? Eszembe jutott fiatalabb korom, amikor a népesebb gyülekezetben kora tavasszal vagy ősz elején szaporodtak a gyászjelentések az imaház ajtaján. Ha várható volt, hogy valaki útja végéhez közeledik, iparkodtam többször fölkeresni. Stólát sosem vittem magammal (akkor se volt, ma sincs) – hogy ha „meg akarna gyónni”, vagyis szeretne valamilyen

szorongást okozó emléktől, rendezetlen ügytől, netán bűneitől megszabadulni és megkönnyebbülni halála előtt – kész legyen őt meghallgatni.

A római katolikus lelkészeket szolgálatra szentelésükkor az oldás-kötésre is felhatalmazták Mt 16,19; 18,18 alapján. Az ige szava szerint ha valaki megvallja bűnét (Jak 5,16), imádkozni kell érte, és a bűne megbocsáttatik. A pap a gyónás után elmondja a feloldozó szavakat: *ego te absolvo in nomine Domini*, vagyis „az Úr nevében feloldozlak téged”.

Tökéletesen tisztába vagyok azzal, hogy egyedül az Úrnak van hatalma feloldozni minket bűneink következménye és büntetése alól. Ismerem a bűnbocsátó-cédulák körüli botrányos visszaéléseket, a lutheri reformáció éppen ezek miatti tiltakozásának történetét. Senkit nem akarok sem katolikussá, sem evangélikussá, sem más vallásúvá kapacitálni. Idealizálni sem akarom a gyónás és feloldozás témakörét. Tudom, hogy minden egyházban, sőt minden korban az emberek élnek vagy éppen visszaélnek mindazzal, ami rájuk bízott. A gyónással nem kevésbé éltek vissza, sőt a titoktartás kötelezettségének megszegésével is csúnya hatalmi játszmákat űztek.

De azon azért érdemes elgondolkodnunk, hogy mi mit kezdünk magunkkal vagy éppen a ránk bízottakkal, amikor nem csupán összegyűlnek és egymásra rakodnak a bántásaink és bántódásaink, a botlásaink és tévedéseink, mulasztásaink és elkapkodott ügyeink meg nem oldott emlékei? Ki is kíváncsi belőlünk, de magunkba is fojtjuk, mert nincs bizalmunk senkihez. Pedig jó lenne felszabadulni sokszor alig értett rossz érzéseink alól, jó lenne megtisztulni. De bennünket, evangéliumi hívőket ki oldoz fel, ha ezzel küszködünk? Feloldozott-e valaki valaha is? Igényeljük-e egyáltalán? Vagy csak megyünk tovább, mintha mi sem történt volna út közben is, meg a végén is.

Hogyan is van ez nálunk? Már említettem, hogy a valóság az, hogy az Úr Jézus Krisztus vére érdeméért az Isten Szentlelkének van joga és felhatalmazása bárki bűnei bocsánatát meghirdetni. Ez evidencia. Olyan, ami felett nem is szoktunk töprengeni, mert nincs miért. Bajok származnának abból, ha divatba jönne egymás feloldozgatása. Hamar lelketlen rutinná alakulna az egész. Az ön- és a mások becsapásának új verziója. Szentebb terület ez annál, mint hogy felkapottá váljon. Mégis szükségünk lehetne rá a maga helyén és a maga idejében. A Krisztus Lelkének csendje és ereje alatt.

Mert a bizonytalanságunk bűneink bocsánatával kapcsolatosan legtöbbször csupán arra a területre terjed ki, amit egy példával tudok legkönnyebben bemutatni. Egy gyógyszer kémiai összetevőinek pontos ismerete segít-e akkor is, ha a gyógyszert nem vesszük be? Megtisztulhatott volna-e Naamán, ha akár Abana és Parpar, akár a Jordán vizeinek tisztító hatását nem tagadta volna, de nem merült volna alá bennük? Körülbelül ennyit ér a tiszta és biblikus elméletünk, ha gyűlnek-gyűlnek a kisebb-nagyobb

elrendezetlen dolgaink, és tudnánk, hogyan és hol kellene, sőt lehetne azokat megvallani, megbánni és elhagyni, hogy Isten is feloldozhasson. De ha a precíz bibliás tudásunk elmélet marad, semmi több, akkor irigyelhetjük a népegyházak tagjait, akiknél van bűnbánati liturgia, és szívből-e, színből-e, de legalább találkoznak a bűnvallás szövegével, és ha akarják, szívből is elmondhatják. Ekkor jogosan hangzik feléjük az *ego te absolvo*... Ha komolyan veszik a bűnvallást, „megigazulva mehetnek haza” (Lk 18,14).

Nem divat ma a bűnbánat, a bűnvallás gyülekezeteinkben. A gyülekezetek nem elég tiszták ahhoz, hogy valaki hangozzon kifakadjon, mert belülről szorítja a lelkiismerete, és szeretne ettől a szorítástól megszabadulni. Nem is ajánlatos, hogy elmondja azt, ami belülről feszíti, esetleg félelemmel tölti el, mert az emberek (a hívő emberek is) szájukra veszik, és pletykálkodni fognak róla. És jaj annak, akinek a nyelvek ostora elől nincs oltalma (Jób 5,21).

A szószékről hangos „bűnbánatos” dicsekvés a *megtérés* előtti szuper bűnökről nem egyenlő azzal, mint amikor valaki például nagy lelki mélységben vagy akár a halál előtt, akár az élet közepén szeretne megtisztulni. A bibliai bűnvallás nem kívánczik pódiumra, hanem sokkal inkább a csendeskamrába a kegyelmes Isten színe elé.

Mi annyira hozzászoktunk a *hittapasztalatok* másokkal való megosztásához *bizonyágtételek* formájában, hogy ez vált már etalonná közösségeinkben. Még az *Adrian Plass* által karikírozott: „lehajoltam, mert leesett a gumicukrom, és egyből három-négy kéz nyomkodta a fejemet a pad alá, hogy imádkozzunk a testvérünkért, mert bizonyára nagy bajban van” – sem szokásos. Az persze, hogy manapság csupán a szebbik arcunkat vállaljuk, és a bűnös begubózik, akkor sem biblikus, ha ez a helyzet szinte bebetonozottnak tűnik. Lehetne másként is, ha több megértő szeretet lenne bennünk, és több hit bűneink bocsánatát illetően. Nagyobb lenne a bűnös emberek felé való megértő szeretetünk, és kevesebb lenne bennünk az ítélkező lelkiület, és kevesebb saját érdemeink számontartása.

Valakit egykor gyakran látogattunk, mert életkoránál fogva is hazafelé tartott. Valami emészthette (elvitte magával a sírba), mert minden alkalommal azzal a sok – valóban értékes – szolgálattal hozakodott elő, amit ő, míg tehetett, elvégzett. Az volt az érzésem, hogy Isten a bűneinktől is meg tudna szabadítani, de vajon az érdemeinktől meg tud-e? Le tudjuk-e ezeket is tenni? Vagy mint egy koloncot cipeljük magunkkal egy életen át. Felesége a temetés után azt mondta róla: nem szépen halt meg.

Megérkezünk a lét és nem lét határához, és visszük az érdemlistánkat az Úr elé, és ott esetleg a bűnlistáinkkal fogadnak. Mert lehet ez is, az is igaz. De az előző nem nullázza le az utóbbit. Mi meg elszoktunk már a „gyónástól”. Gyónási liturgiánk sincs, és sem rutinból, sem szív szerint soha nem jutunk el ahhoz a ponthoz, hogy valakinek őszintén feltárulkozzunk, elmondjunk neki „mindent igazán” (Mk 5,33), hogy minket is feloldozhasson.

Talán azt véljük, hogy a bűnbánat és a bűnbocsánat automatikusan történik, mert Krisztus érettünk, bűnösökért meghalt, és életünk egy döntő pontján megtértünk hozzá. Aztán minden hónapban egyszer úrvacsorázunk, és vagy a felszínen, vagy kissé mélyebben átsuhannak rajtunk mulasztásaink és bűneink. Olykor ez is elég. Máskor sokkal többre lenne szük-

ségünk. Már az nagy dolog, ha legalább ez tudatosul bennünk. És ekkor elnyomjuk magunkban, vagy mivel alkalmatlanok a körülmények, nem tehetünk mást, megyünk tovább feloldozatlanul.

De mit tanít a Biblia erről?

Mózes 3. könyvének elején található egy hosszú szakasz (majdnem az első hét fejezet egésze), amelyben azt találjuk, hogy a szentíró nem feltételezi senkiről, hogy ne vétkezze. Se közember, se vezető ember, se pap, se főpap, szóval senki. Megtalálható itt az áldozatbemutató mikéntje is, és az az evangélium, hogy bocsánatot nyer az, aki megbánja és megvallja bűnét (4,20.26.31.35; 5,16.18), mert a pap engesztelést szerez számára (5,6). A frigyháza fedelét héberül *kaporetnek* nevezi a bibliai szöveg, a כפר – befedni, betakarni, büntetést elengedni igéből. Görögül *hilasztérionnak*, a λασκομαι – kiengesztelődni, kegyelmesnek lenni igéből. Azért, mert az évi engesztelési ünnepen a főpap ezt a helyet hintette meg az áldozati állat vérével. Ez volt az engesztelés helye az egész nép számára. Isten a hozzá forduló bűnösök felé megengesztelődött. Megbocsátotta bűneiket. Eltekintett a különben jogos büntetéstől.

Erre utal a Zsidókhöz írt levél 9,12, azzal, hogy az Úr Jézus tulajdon vére által mutatott be engesztelő áldozatot Istennek. A golgotai kereszt nem komolytalanabb, szentségtelenebb vagy mechanikusabb hely a frigyháza tetejénél.

A Róm 3,9–26 nagyon erőteljes szövege szerint: mindenki vétkezett és híjával van Isten dicsőségének. Pál apostol itt a 14., 53., 5., és a 140. zsolnárokból idéz. A 12. versben az *enklinó* (εγκλινω) – kitérni, elhajolni (Isten egyenes útjától) a héber *áven* עון – jogcsavarás, visszajára fordítás, illetve *sug* שגה – eltérni Istentől, illetve az igaz úttól akár nem szándékosan – tükörfordítása. Aminek a következménye, hogy mindenki haszontalanná vált (Károli fordítása) – αχρεομαι –, alkalmatlanná, méltatlanná Isten számára, hiszen híjával van az Isten dicsőségének, beszennyeződött. Letért a számára kijelölt egyenes útról. Isten irgalma csak a bűnös ember felé fordul, az „igazak” felé nem. A hitben megigazultak békeességét csak azok ismerhetik meg, akik magukra nézve felismerik, illetőleg elismerik ezt (Róm 5,1–11). Méghozzá az eszükkel éppúgy, mint erkölcsi érzékükkel, vagyis teljes egzisztenciájukkal.

Mert a kollektív bűnösség tana mögé akár el is lehetne bújni. Hiszen a bűnben (és a bűnbánatban is) van valami általános, mert mi emberek hasonlóak vagyunk egymáshoz. De az általános is konkrétá válik, mikor igaz bűnbánatról van szó, mert az én bűnömről van szó. Nekem fáj az, amit tettem vagy mulasztottam. Ez az én legbelső ügyem. A bűnöm nem a kirakatba való, a bűnbánatom sem. Alig van ugyanis, aki meg tudna érteni kétségbeesésemben. Valószínűleg csak egy hozzám hasonlóan bűnös ember. De akkor csak neki van felhatalmazása arra, hogy meghirdesse számomra a bűneim bocsánatát az Úr Jézus nevében. Mivel fülem is van, nemcsak szívem, esetleg szükségem is lehet rá, hogy valaki kimondja, hogy halljam.

Kimondja-e valaki, amikor nekem lenne rá szükségem? Vagy kimondom-e én, amikor másnak? És ki mondja ki, főképpen milyen szándékkal és milyen lelkiülettel? Csak éppen nekünk evangéliumi hívőknek ne lenne szükségünk arra, hogy feloldozzanak? Vagy mi lennénk azok, akiknek gerenda van ugyan a szemünkben, de a másik szemében lévő szálkát hamarabb észrevesszük (Mt 7,1–5)? Akik büntelennék képzeljük magunkat, mindig másokban látva a hibát? Azok a

kevélyek, akiknek Isten ellene áll, ahelyett hogy azok az aláztosak lennének, akiknek kegyelmét adja (Jak 4,6)?

Én még emlékszem gyerekkoromra a tanyán, ahol nyaraimat töltöttem. Amikor a bácsit megrúgta az egyébként jámbor tehene, ő felkapta a villát nem éppen jámbor indulattal, és nem éppen hívő szavak kíséretében jól oldalba vágta a tehenet. Azután azon az estén lelkileg nagyon összetörve könnyek között kérte Isten bocsánatát.

Meg arra is, hogy szolgálatom ideje alatt a gyülekezetben éppen a „futottak még” kategóriába soroltak közül hány esetben éppen a halál előtti napokban Gyökössy Endre szavával: egész életgyónással hogyan könnyebbültek meg. És hitem szerint tisztultak is meg, mert Jézus vére nem az igazakért ontatott ki (Róm 5,1–8), hanem azokért, akik még kiáltani tudják: *Kyrie eleison!* Uram, irgalmazz!

Bűnbánat

Mert lehet még a „bűnbánat” is hamis. Éveken át hallgattam valakinek az imáját: „Uram, én hálát adok neked, hogy nem vagyok olyan, mint aki bűnbánatra képtelen lenne, mert én a bűnbánatra is képes vagyok.” Vagyis hálát adok, hogy nem vagyok olyan imádkozó, aki böjtöl hetente kétszer, hanem olyan imádkozó vagyok, aki azt kéri, hogy „irgalmazz nekem, bűnösnek”. Igaz, hogy csavar, de legalább jól hangzik. Igazodik az önmagáról kialakult kedvező képhez. Persze ha mindenki bűnös, akkor én is bűnös vagyok. Ha mindenkiért meghalt az Úr, akkor énértem is. Ha pedig meghalt a bűnökért, akkor ki is engesztelődött. Ezt ki nem tudja?

Nem véletlen, hogy gyakran a földi élet végére tolódik ez a fajta bűnbánat, mert akkor a bűnbánónak már nem számít, hogy ki mit gondol róla. Pedig nem volna szükségszerű, hogy így legyen. Mert visszük, cipeljük a megoldatlanságainkat, bűneinket, amiket mi követtünk el, és azokat is, amiket ellenünk követtek el, és élünk bele a nagyvilágba. Sose oldoz fel senki – bibliás tudásunk ellenére –, és már rég nem ismerjük a felszabadulás jó ízét, a bűnbocsánat, a lelki tisztulás semmi máshoz nem hasonlítható örömét. Ránk avasodtak az érdemeink meg a bűneink egyaránt. Rossz szagot árasztunk magunk körül, egyáltalán nem a Krisztus jó illatát (2Kor 2,15).

És vajon mit teszünk mi pásztorok, ha felénk fordul egy beteg, hazafele készülő öreg, vagy éppen a hozzátartozói? Egyik barátom mondta el keserűen, hogy kérte a prédikátorát, látogassa meg az apját, mert gyógyíthatatlan, és várja őt. A lelkész ígérte, halogatta. Újra ígérte, és újra csak halogatta. Bokros teendőkre mi mindig tudunk hivatkozni. A fiataloké a jövő, velük kell foglalkozni. A stabil hitű öregek, ha meg találnának is halni, már úgyis sinen vannak. Azután, mikor a pásztor végre ráért volna, már lekéste.

Ugye jól tudjuk, hogy a halál pillanatában elsősorban nem ránk, hanem az Úr Jézusra van szüksége a haldoklónak. Igaz, és mégsem ez a teljes igazság. Mert ha Istentől eredt a szolgálatra való elhívásunk, és nem lettünk méltatlanok hozzá, vasárnaponként mégiscsak mi hirdetünk ígét, és nem az Úr Jézus személyesen. Meg hát úrvacsorát is mi osztunk, és a fiatalokkal is csak mi foglalkozunk, s talán a számítógép billentyűzete mellett is mi üldögélünk olyankor, amikor pedig az emberek között lenne a helyünk. Mert megvan az ideje ennek is meg annak is.

Ha pedig valaki kínlódik lelkében, akiért pedig már Krisztus megkínlódott, akkor az elsőség őt illeti meg szolgálatunkban is. És valahogyan része a szolgálatunknak az őszinte bűnbánat felismerése, és megkülönböztetése attól, ami nem az, és a bűnbánó léleknek mi mást hirdethetnénk, ha nem a bűnei bocsánatát?

Nem kellene rásütni a szegény bélyegét arra, aki „gyónni” akar. „Biztosan valami nagy és titkos bűn lehet a háttérben.” A rendes hívő gyülekezeti tagokra ugyanis nem jellemző ez a kétségbeesett tisztulási vágy. Egy

egész életét becsülettel Isten szolgálatában eltöltő lelkipásztorról mondta el a fia: halála előtt én oldoztam fel apámat. Éppen a szent szolgálat végzése közben adódhattak olyan terhei, amiket nem oszthatott meg senkivel. Emiatt szegénykeznie kellett volna?

Az az abnormalis, amikor a hívők – állítólag Krisztus testének tagjai, a „megváltottak” – szaglászni kezdenek ott, ahol hitük legnagyobb titka kellene hogy nyilvánvalóvá legyen: a bűnök és bűnök bocsánata környékén. Nem értői – és ezáltal közvetítői – a kegyelemnek, hanem árulói. Úgy vélekedve ugyan, hogy mindenki vétkezett és híjával van az Isten dicsőségének, de a feloldozásra váró biztos, hogy jobban vétkezett, és bizonyára sötétebb titkokat takar tisztulási vágya.

A mi Urunk Jézus Krisztus legyőzte a minket vádoló sátánt. Kiszabadította a lelkiismeretük nyomása alatt szenvedő foglyokat azzal, hogy eltörölte az ellenük szóló kézírást (Kol 2,14–15). Akkor pedig vagy csak egyeseknek van szükségük az kiengesztelésre (ők a szerencsések), igaz, hogy kissé megvetett színben tűnnek fel. Vagy kegyes módon – a másoknál önmagukat különbnek tartók által (Lk 18,9) – visszajön hívő közösségünkbe a vádoló. Pedig itt csak a bűn fölött győztes, büntől irgalmasan szabadító Názáreti Jézusnak volna szabad megszólalnia!